

Nordisk samarbeidsprogram for næringssektoren 2025–2030

UTKAST - februar 2024

Innehåll

1.	Forord (max ½ sida)	2
2.	Introduksjon / Innledning (max ½ - 1 s).....	2
3.	Politiske prioriteringer (max 2 - 3 s).....	3
4.	Mål og delmål	5
5.	Samarbetsprogrammets evaluering.....	7

1. Forord

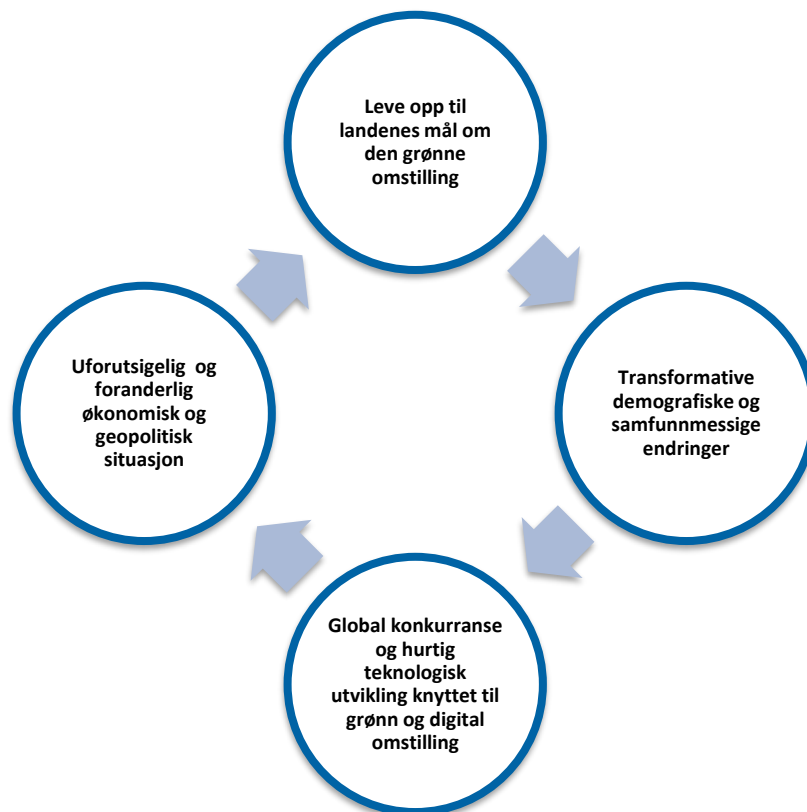
[Förordet ska skrivas av ministerrådets ordförande 2024 och generalsekreteraren för Nordiska ministerrådet]

2. Introduksjon / Innledning

Samarbeidsprogrammet for Ministerrådet for MR-Vekst (Næring) beskriver de politiske prioriteringene og målsetningene for næringssektoren, inklusive bygg og bolig, i perioden 2025 – 2030.

Norden skal være verdens mest bærekraftige og integrerte region i 2030. Det er kjernen i visjonen for Nordisk ministerråd, Vision 2030, som de nordiske statsministrene vedtok i august 2019. For å realisere visjonen vil nytt samarbeidsprogram for næringssektoren for 2025 – 2030 ta utgangspunkt i de tre strategiske prioriteringene for Vision 2030; et grønt Norden, et konkurransedyktig Norden og et sosialt bærekraftig Norden.

De nordiske land har forpliktet seg til ambisiøse klimamål. Oppnåelsen av klimamålene vil medføre en av de største omstillingene i vår tid. Akselerasjon av den grønne omstilling og utvikling av grønne løsninger blir avgjørende for at de nordiske land kan oppnå deres klimaambisjoner. Næringslivets grønne omstilling krever at nordiske virksomheter har kapasitet og evne til å fornye seg, og konkurrere på en global marked preget av en uforutsigbar økonomisk og geopolitisk situasjon. Samtidig skjer det store endringer ift. demografi og samfunn. Heri ligger de hovedutfordringene som danner grunnlaget for utarbeidelsen av mål og delmål for næringssektorens samarbeidsprogram for 2025 – 2030.

Nordisk råd, sivilsamfunnet og øvrige relevante aktører har vært involvert i utviklingen av samarbeidsprogrammet.

Samarbeidsprogrammet er det styrende dokumentet for samarbeidet under Ministerrådet for næring. Samarbeidsprogrammet ble godkjent av Nordisk ministerråd for bærekraftig vekst (MR-Vekst) [dato] og gjelder frem til 31. desember 2030.

Samarbeidsprogrammet er basert på Nordisk ministerråds oppdrag om å bidra til å realisere visjonen om å gjøre Norden til verdens mest bærekraftige og integrerte region innen 2030.

Næringssektorens samarbeidsprogram har viktige tversektorielle berøringspunkter med andre sektorer, især angående den grønne omstilling og digitalisering. Tversektorielt samarbeide er derfor viktig for å adressere tversektorielle problemstillinger, utnytte synergier og øke slagkraft i implementeringen av programmets mål.

3. Politiske prioriteringer

Næringssektorens utfordringer og muligheter

De store næringspolitiske utfordringer frem mot 2030 er dypt forbundet med en rekke globale og samfunnsmessige utfordringer.

Klimamål og miljøhensyn

For å oppnå landenes klimamål må den grønne omstilling sikres og akselereres. Meningsfull innsats mot klimaendringer krever nye tilnærminger til innovasjon som kan fasilitere den hurtige teknologiske utviklingen som er drivkraft for grønn og digital omstilling og vekst i Norden. Nordiske løsninger og viten kan bidra til å minske Nordens utslipp, og hjelpe andre land i å adressere klimautfordringene. Den omfattende omstilling stiller mange nye krav til næringslivet. Norden kan, gjennom et styrket samarbeid på innovative, grønne og bærekraftige løsninger, samt økt integrasjon på tvers av regionen, sikre nordiske virksomheters konkurransevne for at skape vekst og lønnsomme jobber som kan vedlikeholde livsvilkårene i regionen. En del av samarbeidet blir å adressere felles sårbarheter og samtidig styrke Nordens posisjon som en grønn foregangsregion.

Global konkurranse og hurtig teknologisk utvikling

Nordiske virksomheter er i stigende grad utsatt for global konkurranse. Dette gjelder ikke minst grønne løsninger som etterspørres på globalt nivå, men også den digitale utvikling som leder til produkter og tjenester som i langt mindre grad er avhengige av landegrensener og transport. Digitalisering er et av de helt sentrale emner ift. teknologisk utvikling og det gjelder på tvers av alle sektorer. Digital teknologi har allerede hatt transformativ effekt på økonomi og næringsliv i Norden, både i den private og offentlige sfære. Den hurtige utvikling av kunstig intelligens (AI) og automatisering er eksempler på dette. Denne utvikling vil kreve stor omstillingsevne fra næringslivet som må arbeide målrettet med bruk og utvikling av digitale løsninger.

Geopolitiske utfordringer

Geopolitiske utfordringer er blitt helt sentrale ift. næringspolitikk og har markante politiske og økonomiske konsekvenser. Konsekvensene viser seg bl.a. i økt inflasjon og økonomisk nedgang. Den usikre geopolitiske situasjon gjør globale forsyningskjeder sårbare og svekker tilgjengelighet av kritiske råvarer. Det øker regionalisering og retter naturlig oppmerksomheten mot Nordens tilgjengelighet til kritiske ressurser, forsyningskjeder og kompetanse til å danne og opprettholde nye og grønne verdikjeder som skaper nye næringslivsmuligheter og muliggjør vekst. Den nye geopolitiske virkelighet byr på særlige utfordringer for de nordiske landene, som er avhengige av åpen internasjonal handel og investeringer. Den åpenheten er forandret i lys av geopolitiske spenninger, stigende handelshindringer og nasjonale statsstøttetiltak som kan skape ujevne konkurransevilkår. Sammen kan de nordiske land unytte felles styrkeposisjoner og adressere sårbarheter for nordiske industrier.

Demografi og samfunnsendringer

Norden står framfor transformative demografiske og samfunnsmessige endringer som setter nordiske velferds- og helsesystemer under stadig større press. I 2040 er 5.6 millioner av Nordens innbyggere over 70 år¹. Den stadig økende andel av eldre i befolkningen, samt økende mengde kroniske sykdommer og livsstilssykdommer er en av de største utfordringene for velferdssamfunnene. Samfunnsmessige endringer vil påvirke både næringsliv og forretningsmiljøene. Utfordringene understreker samtidig det store potensiale som finnes i Norden for innovasjon og vekst innenfor «life science», helse og velferd. Nordiske helse- og velferdssystemer er blant verdens sterkeste, og regionen er en foregangsregion når det gjelder bruk av innovative, digitale og åpne helseløsninger². Samarbeid mellom private og offentlige deler av næringslivet, bruk og deling av data og interoperabilitet av systemer og standarder er sentrale forutsetninger for å realisere enestående muligheter for innovasjon og vekst innenfor helse og velferd i Norden.

Nordisk merverdi i samarbeidsprogrammets prioriteringer

Nordisk merverdi er et sentralt kriterium for å evaluere relevans og effektivitet av nordisk samarbeid. Nordisk merverdi er verdien som følger av de innsatser som kommer i tillegg til den verdi som ellers ville bli skapt på nasjonalt nivå. Nordisk merverdi kan bl.a. bestå av tiltak som skaper forbindelser, minsker hinder og fragmentering, samler ressurser og kompetanse, realiserer ubrukt potensial og skaper synergier³.

Næringspolitisk samarbeide i Norden bør skape klare merverdier for de nordiske landene og utfylle deres arbeid nasjonalt og på EU-nivå. For å øke merverdi av nordisk samarbeide må Norden satse på økt forståelse av, og samarbeid om hvordan landenes styrkeposisjoner bedre kan komplementere hverandre i verdikjeder og økosystemer på tvers av landegrenser og sektorer. Norden har felles verdigrunnlag og komplementære industrielle fortrinn som gir gode forutsetninger for å etablere sterke klynger og bærekraftige og trygge verdikjeder som understøtter nordisk merverdi. Nordisk samarbeide kan muliggjøre raskere omstilling, hvor felles utfordringer møtes med felles innsatser.

¹ Helsingren, M.B. et. al. (2022) Business Case for sharing of Nordic health data. EY, Vista Analyse AS og Rosaldo OY on behalf of Nordic innovation.

² op.cit. p. 14

³ European Commission. (2011) *The added value of the EU budget*. Commission Staff Working Paper. SEC (2011) 867 final. 2-4

Tversektorielt samarbeide

Næringssektorens samarbeidsprogram og dets mål har berøringsflater med flere politikkområder som ligger delvis utenfor sektorens ansvarsområde. Dette krystalliseres bl.a. i noen av de utfordringer som det nordiske næringsliv står ovenfor, men er også viktig iht. næringslivets vekstpotensialer. Herunder nevnes bl.a. adgang til kompetanse, anvendelse av ny teknologi og digitalisering, anvendelse og bruk av data, og helse- og velferdsløsninger. MR-Vækst/N vil målrettet oppsøke samarbeidsmuligheter med andre ministerråd hvor samarbeid på tvers kan bidra til Vision 2030 og samarbeidsprogrammets ambisjoner.

4. Mål og delmål

Ministerrådet for næring har vedtatt mål og delmål for arbeidet i perioden 2025 – 2030. De politiske prioriteringene setter rammen for aktiviteter på politikkområdet i det nordiske samarbeidet. Dette betyr at målene er grunnlaget for initiativer som iverksettes av sektoren.

Mål 1

Den grønne og digitale omstillingen skal akselereres

Delmål

1. Økt samarbeid om å styrke utvikling, produksjon, skalering og eksport av grønne løsninger
2. Mere fokus på å skape tilgang til finansiering for innovative og grønne løsninger

1.1 Samarbeid for å akselerere den grønne og digitale omstillingen kan innebære innsatser som har til formål å skape ny viten og gi input til de enkelte lands utvikling, forberedelse og evaluering av næringspolitiske tiltak og videreutvikling av nordiske styrkeposisjoner. Enn videre; formidling av gode eksempel og erfaringer, pilotprosjekter og analyser som kan bidra til bedre vilkår og økt konkurransedyktighet for nordisk næringsliv. Anvendelse av digitale løsninger, samarbeid om cybersikkerhet og andre digitaliserings relaterte problemstillinger kan adresseres i regi av MR-N og i samarbeide med andre ministerråd (for eksempel MR-Digital) hvor relevant.

1.2 Adgang til finansiering er et sentralt emne for nordisk næringsliv og ikke minst ift. utvikling av innovative og grønne løsninger. Her kan det være fokus på spesifikke vekstfaser, fra startup virksomheter til scale-ups, og enkelte sektorer. Nordisk samarbeide om tilgang til finansiering skal være baserte på identifiserte markedsfeil og vel definerte områder, hvor nordiske tiltak kan komplementere eksisterende nasjonale og internasjonale tiltak/virkemidler. Her kan der være fokus på å identifisere hinder for vekst og de enkelte sektorer, hvor nordisk samarbeid kan bidra til positiv utvikling. Der kan også være tale om mer målrettet nordisk samarbeid om utviklings- og innovasjonsfinansiering, f.eks. programmer/virkemidler i EU/EØS-regi.

Mål 2

Norden som ledende innenfor bærekraftige forretningsmodeller og sirkulær økonomi

Delmål

1. Økt omstillingsevne for bruk av nye teknologier og digitale løsninger på tvers av sektorer og økosystemer
2. Målrettet samarbeid om å utvikle motstandsdyktighet; (resiliente) verdi- og forsyningskjeder innenfor det grønne næringsliv
3. Målrettet samarbeid om bærekraftsrapportering og data

2.1 Samarbeid for å gjøre Norden ledende innenfor bærekraftige forretningsmodeller og sirkulær økonomi kan innebære tiltak for å forbedre virksomhetenes muligheter for å anvende ny teknologi og verktøy som understøtter bærekraftige forretningsmodeller.

Tiltak for sterkere nordiske nettverk for å fremme innovasjon og utvikling av innovative løsninger på prioriterte områder og styrkeposisjoner vil være en sentral del av samarbeidet. Potensialer for styrket nordisk samarbeide om anvendelse av forskjellige typer data og datadeling blir utforsket.

2.2 På de områder hvor næringspolitikk kan spille en rolle skal det nordiske næringslivets motstandsdyktighet styrkes med mer målrettet samarbeid om ressurser og kritiske råmaterialer. Her kan fokuset bl.a. være på sirkulære tiltak, ressurseffektivitet og utvikling av ny teknologi, herunder utvikling av produksjonsmetoder og gjenbruk av strategiske råvarer. Det nordiske næringspolitiske samarbeid om forsyningsikkerhet og kritiske råvarer skal som utgangspunkt komplementere nasjonale tiltak og samarbeid på EU-nivå.

2.3 Innsatser for å oppnå målet kan også rettes mot utvikling av felles verktøy og veiledning til å møte krav om bærekraftsrapportering, samt automatisering og datadeling som understøtter virksomhetenes verdiskapning og økt konkurransevne. Her kan det også være tale om tiltak som understøtter virksomhetenes forutsetninger til å kunne leve opp til nye grønne EU-krav og gjør det til en konkurransefordel å være en bærekraftig virksomhet.

Mål 3

Sterkere regionale og globale markedsmuligheter for nordiske virksomheter

Delmål

1. Målrettet nordisk dialog som styrker Nordens posisjon og stemme i verden, som grønn foregangsregion
2. Styrket samarbeid mellom nordiske klynger og innovasjons-økosystemer
3. Målrettet samarbeid om internasjonalisering av nordiske virksomheter og innovative løsninger som har globalt potensiale

3.1 Samarbeid om at styrke regionale og globale markedsmuligheter for nordiske virksomheter betyr at de nordiske lande sammen, hvor det vurderes relevant, skal sikre ensartede regelverk og standarder for å arbeide for avvikling av grensehindringer og skape gode vilkår for virksomheter for å kunne operere på tvers av grenser i Norden. Samarbeidet skal supplere landenes allerede eksisterende samarbeid, bl.a. med fokus på regelforenkling. Nordiske posisjoner som vedrører utforming av regelverk på EU-nivå og i internasjonalt fora kan også fremmes ved behov.

3.2 Norden har lenge vektlagt bærekraft og det kan gi nordisk næringsliv et viktig forsprang når det gjelder produksjon og eksport av innovative grønne løsninger. Virksomheter som er tidlig ute med utvikling av produkter og tjenester med lave utslipp vil kunne utnytte markedsmulighetene i en global lavutslippøkonomi. Den grønne omstilling er blitt en konkurranseparameter på samme måte som den grønne agenda er blitt en økonomisk agenda⁴.

3.3 Skal vi vedlikeholde og akselerere den regionale førerposisjon må Norden satse mer målrettet på økt forståelse av, og samarbeid om, hvordan landenes forskjellige styrkeposisjoner bedre kan komplementere hverandre i verdikjeder og økosystemer. Dette kan gi hurtigere skalering og økt eksport av nordiske løsninger innenfor grønn omstilling.

5. Samarbeidsprogrammets evaluering

Samarbeidsprogrammet gjelder i perioden 2025–2030, men perioden er inndelt i treårige arbeidsplaner i periodene 2025–2027 og 2028–2030.

Det vil gjennomføres en evaluering i midten av perioden. Basert på denne kan Ministerrådet for Næring velge å gjøre justeringer i samarbeidsprogrammet og få innspill til hvordan arbeidsplanen for den siste perioden bør utformes.

I tillegg vil det gjennomføres en løpende evaluering etter vurdering fra generalsekretæren og Ministerrådet for Næring.

⁴ Erhvervsministeriet. (2023) *Redegørelse om vækst og konkurrenceevne*. s. 35 og von der Layen. (2023) State of the Union Address. European Commission.